

รายงานการเดินทาง
การลงพื้นที่ตรวจสอบโครงการตามแผนการตรวจสอบ
จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างวันที่ 19 - 20 มกราคม 2560

รายนามคณะเดินทาง

1. นายสุพัฒน์	เอี้ยวฉาย	ประธานอนุกรรมการ
2. นายสิงห์ทอง	ชินวรรังสี	อนุกรรมการ
3. นายณรงค์	งามพริ้ง	อนุกรรมการ
4. นางสาวกัญญณ์ช์	ทานจิตต์	เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน
5. นางสาวพรพิมล	อินทา	พนักงานธุรการตรวจสอบภายใน

2. วัตถุประสงค์การเดินทาง

- 2.1 เพื่อดำเนินการตามแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ 2560 ของอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผล กิจกรรมงานตรวจสอบพื้นที่โครงการตามแผนของ สพภ. ครั้งที่ 2
- 2.2 เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะในพื้นที่โครงการภาคกลางตอนบน จำนวน 1 โครงการ คือ โครงการวิสาหกิจชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และเยี่ยมชมภักดีฟาร์ม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

3. กิจกรรมการเดินทาง

คณะอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผล นำโดยนายสุพัฒน์ เอี้ยวฉาย พร้อมด้วย นายสิงห์ทอง ชินวรรังสี และนายณรงค์ งามพริ้ง อนุกรรมการตรวจสอบได้เดินทางไปตรวจสอบพื้นที่โครงการวิสาหกิจชุมชนตำบลท่าโพธิ์ และภักดีฟาร์มมกวาง ระหว่างวันที่ 19 - 20 มกราคม 2560 ดังนี้

3.1 ภักดีฟาร์มมกวาง

วันที่ 19 มกราคม 2560 คณะเดินทางได้เดินทางไปเยี่ยมชม ตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน ณ ภักดีฟาร์ม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยหารือร่วมกับคุณภักดี พานูรัตน์ เจ้าของผู้ประกอบการภักดีฟาร์ม, นายถาวร บุญราศรี และดร. ขวาลย์ ทัพทิกรณ์ เพื่อสอบถามข้อมูล ปัญหา อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อดำเนินการโครงการฯ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.1.1 ข้อมูลทั่วไป

กวางเป็นสัตว์เศรษฐกิจให้ผลตอบแทนที่อาจจะเรียกว่าทั้งตัว จึงมีผู้ประกอบการเริ่มเห็นช่องทางสร้างอาชีพเปิดฟาร์มกวางกันมากขึ้น “ภักดีฟาร์ม” ที่เปิดธุรกิจสร้างฟาร์มเลี้ยงขึ้นในปี 2546 โดยมี 3 สายพันธุ์ในการเริ่มต้นนำกวางสายพันธุ์ “รูซ่า” (Rusa Deer) จากประเทศออสเตรเลีย จำนวน 17 ตัว มาเลี้ยง บนพื้นที่ขนาด 40 ไร่ จนตอนนี้สามารถต่อยอด ขยายธุรกิจได้อย่างครบวงจร ซึ่งจากจุดมุ่งหมายแรกต้องการเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์ กระทั่งต่อมาเล็งเห็นโอกาสกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม จึงเปิดรีสอร์ตแล้วนำกวางมาเป็นจุดขายให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสรูปแบบการเลี้ยงกวาง ซึ่งในขณะนี้ “กวางดาว” ทำหน้าที่เรียกลูกค้า ส่วนกวางสายพันธุ์รูซ่าที่เลี้ยงเพื่อจำหน่ายผลผลิตมีอยู่ประมาณ 120 ตัว ไม่เพียงเท่านั้นยังต่อยอดกับการเปิดร้านอาหาร ร้านกาแฟไว้บริการลูกค้าผู้เข้าพัก รวมถึงบุคคลทั่วไป ซึ่งเมนูเด่นของร้านทำมาจากเนื้อกวาง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการประกอบธุรกิจที่ครบวงจร กระทั่งเมื่อ

ประมาณปี 2550 เป็นต้นมาเริ่มประสบปัญหาทั้งในด้านการตลาด การจัดการ และอื่น ๆ เนื่องจากวางที่เลี้ยงเป็นสัตว์ที่นำเข้าจากต่างประเทศจึงไม่มีระเบียบหรือมาตรฐานกำหนดคุณภาพของฟาร์มและผลผลิต ผู้ประกอบการจึงได้นำประเด็นปัญหาเหล่านี้มาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ป่าเพื่อให้ความช่วยเหลือ

3.1.2 จุดเริ่มต้นการ

สพก. ได้ให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ดังนี้

1) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ทาง สพก. ช่วยเหลือเกี่ยวกับระเบียบหรือขั้นตอนการขออนุญาตที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. สัตว์ป่า โดยการลงพื้นที่สำรวจเยี่ยมชมฟาร์ม และสมาชิกสหกรณ์ฟาร์มกวางแห่งประเทศไทยจำกัด พร้อมได้เข้าประชุมเกี่ยวกับธุรกิจฟาร์มกวาง เพื่อรับฟังปัญหา และร่วมหารือแนวทางแก้ไข

2) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 สพก. ให้คำปรึกษาและเป็นหน่วยงานหลักในการทำมาตรฐานเกี่ยวกับฟาร์มกวาง โดย สพก. เป็นหลักในการเชิญหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งสมาชิกสหกรณ์ฟาร์มกวางแห่งประเทศไทย จำกัด ตั้งคณะกรรมการจัดทำ "ร่างมาตรฐานฟาร์มกวาง" และเข้าเยี่ยมชมพร้อมสำรวจเก็บข้อมูลและรวบรวมประเด็นปัญหาและร่วมกันหาทางแก้ไขเพื่อให้ฟาร์มได้มาตรฐาน

3) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 สพก. ได้เข้าเยี่ยมชมฟาร์มกวางของผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกเพื่อรวบรวมข้อมูล และจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อจัดทำร่างมาตรฐานฟาร์มกวาง ให้ มกอช. พิจารณาเพื่อออกเป็นมาตรฐานบังคับใช้

4) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 สพก. ได้ประชุมร่วมกับ มกอช. ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 และ สพก. ได้แต่งตั้ง ดร.ชวาล ทวีทิกรณ์ เป็นผู้แทนในคณะกรรมการพิจารณาจัดทำมาตรฐานฟาร์มกวาง โดยมีฟาร์มตัวอย่างที่สนใจเข้าประเมินทดสอบตามร่างมาตรฐานดังกล่าวจำนวน 5 ราย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการขอใบรับรองมาตรฐานฉบับที่ มกอช. จะประกาศใช้โดยกรมปศุสัตว์

5) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สพก. ได้จ้างที่ปรึกษาในการปรับปรุงสูตรอาหารกวางอ่อนที่แตกต่างไปจากสูตรเดิมของสหกรณ์ฟาร์มกวางแห่งประเทศไทย และร่วมกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงในการจัดอบรมเรื่องการเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ให้กับผู้สนใจ และสนับสนุนการจัดนิทรรศการในศูนย์การเรียนรู้การจัดการฟาร์มกวางจังหวัดราชบุรี

6) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สพก. ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ พร้อมจัดทำ MOU กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนธุรกิจฟาร์มกวางให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับ รวมทั้งให้ความรู้แนะนำ แก่ผู้ประกอบการ/เกษตรกรรายใหม่ โดยลงนามใน MOU เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2559 ประกอบด้วย

1. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO)
2. มหาวิทยาลัยรามคำแหงสุโขทัย
3. มหาลัยเกษตรศาสตร์ (กำแพงแสน)
4. ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์เพื่อการเกษตร (ธกส.)

คุณภักดี พานูรัตน์ ได้เริ่มต้นจากการเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์ หรือ การเลี้ยงเพื่อจำหน่ายพันธุ์กวาง และมองเห็นช่องทางการพัฒนาฟาร์มให้เป็นการเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ และการเลี้ยงแบบท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีโรงบิบาลสัตว์ ที่เป็นระบบ ส่งผลให้ประสบความสำเร็จทางธุรกิจกวาง ซึ่งผลิตภัณฑ์จากกวางสามารถนำไปประกอบเป็นอาหาร และนำไปแปรรูปได้หลายประเภทดังนี้

1. เขากวางอ่อนอายุ 80 วัน สามารถนำมาแปรรูปเป็นอาหารเสริม
2. เขากวางแก่สามารถนำไปแปรรูปเป็นเครื่องประดับ
3. หนังกวางยังสามารถนำไปแปรรูปเป็นกระเป๋า รองเท้า เสื้อ พวงกุญแจ เป็นต้น
4. จำหน่ายเนื้อกวาง ซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนคุณภาพ
5. เพาะเพื่อขยายพันธุ์จำหน่าย
6. ท่องเที่ยงเชิงเกษตร (กวางดาว)

3.1.3 ข้อเสนอแนะคณะกรรมการตรวจสอบ

1. ควรจัดทำรูปแบบการเลี้ยงประเภทฟาร์มขนาดเล็กเพื่อเป็นช่องทางให้วิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงกวางในเชิงพาณิชย์ผู้ประกอบการที่สนใจจะเลี้ยงกวาง โดยให้เกษตรกรฟาร์มเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลี้ยง
2. ควรแนะนำความรู้ในด้านการตลาด และการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับ และควรสนับสนุนองค์ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนใกล้เคียงในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหนังกวาง และเขากวาง ซึ่งสามารถรับวัตถุดิบจากเกษตรกรฟาร์มมาแปรรูป เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ชุมชนได้

3.2 โครงการวิสาหกิจชุมชนบ้านวังส้มซ่า ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วันที่ 20 มกราคม 2560 คณะเดินทางได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงาน ณ วิสาหกิจชุมชนบ้านวังส้มซ่า ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยร่วมกับนางผอญ พงศ์ศรีชมพู ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านวังส้มซ่า เพื่อสอบถามข้อมูล ปัญหา อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อการดำเนินการโครงการฯ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.2.1 ข้อมูลทั่วไป

วิสาหกิจชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์ทรัพยากรชีวภาพเพื่อเศรษฐกิจชุมชน บ้านวังส้มซ่า จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2554 ตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก วิสาหกิจชุมชนได้ระดมทุนจากความสมัครใจของชาวบ้านในชุมชน เพื่อเป็นทุนในการดำเนินการผลิต คนละ 5 หุ้น หุ้นละ 500 บาท จำนวน 23 คน ที่ผู้ร่วมลงทุนระยะแรก แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัยเด็ก นักเรียน นักศึกษา กลุ่มนี้จะเป็นผู้สานต่อการทำงานของกลุ่มต่อไปในอนาคต กลุ่มรุ่นกลาง ได้แก่ กลุ่มข้าราชการ กลุ่มคนทำงาน และกลุ่มรุ่นผู้สูงอายุ ที่มีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร และได้รวมกลุ่มกันขึ้นมา นำสมุนไพรมาทำผลิตภัณฑ์บำรุงผิวกาย และถนอมผิวหน้า เพื่อสร้างรายได้และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ลดปัญหาการว่างงาน สร้างคุณค่ากำลังใจให้กับผู้สูงอายุในชุมชน

3.2.2 จุดเริ่มต้น

สพภ. ได้สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่มในปี 2554 โดยการสนับสนุนและให้องค์ความรู้ในด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ และการสร้างเครือข่าย รวมทั้งการยกระดับมาตรฐานในการผลิตให้มีคุณภาพมาตรฐาน และมีศักยภาพด้านการตลาด รวมทั้งจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนฯ ได้เสนอโครงการเพื่อขอรับเงินสนับสนุนในการดำเนินโครงการ เป็นระยะเวลา 5 ปี เป็นเงินรวม 1,223,725.00 บาท โดยสนับสนุนในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 773,725.00 บาท และการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้จำนวน 450,000.00 บาท รายละเอียดดังนี้

- 1) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 สพภ. ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ และเงินงบประมาณเพื่อพัฒนานวัตกรรมจากสบู่ เป็นเงินจำนวน 99,250 บาท

2) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 สพก. ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ และเงินงบประมาณเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตภัณฑ์ทางด้านสุขภาพ และความจากสมุนไพร เป็นเงินจำนวน 409,475 บาท

3) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 พัฒนารูปแบบฉลากผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยโดยให้งบประมาณสนับสนุน 20,000 บาท

4) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 สพก. ได้คัดเลือกให้วิสาหกิจชุมชนเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านสถานบริการสปา โดยสนับสนุนเงินงบประมาณในการจัดตั้ง 250,000 บาท และสนับสนุนองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สปา จากวัตถุดิบกล้วย และส้มซ่า จำนวน 85,000 บาท

5) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ระยะที่ 2 จำนวน 200,000 บาท และพัฒนาผลิตภัณฑ์จำนวน 160,000 บาท

3.2.3 ผลการดำเนินงาน

จากการสนับสนุนของ สพก. องค์ความรู้และงบประมาณจำนวน 1,223,725 บาท ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์ทรัพยากรชีวภาพเพื่อเศรษฐกิจชุมชนบ้านวังส้มซ่า ได้มีการผลิตสินค้าที่มีวัตถุดิบในชุมชนโดยนำสิ่งที่มีในชุมแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ต้นส้มซ่าที่มักจะปลุกกันทุกครัวเรือน จนกลายมาเป็นแรงบันดาลใจให้ชุมชนพัฒนาสมุนไพรที่มีอยู่ นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวกาย ผิวหน้า ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้รับความสนใจจากผู้บริโภค ภายใต้ Brand ZomZa ซึ่งในปัจจุบันนี้ผลิตภัณฑ์ส้มซ่าที่มีความนิยมและเป็นที่ยอมรับแพร่หลายคือ อโรมาเจล ซึ่งอโรมาเจล มีคุณสมบัติช่วยให้ผ่อนคลาย ทำให้อ่อนหลับสบาย

ต่อมาได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากกล้วย เพราะเมืองพิษณุโลกเป็นเมืองที่ผลิตกล้วยเป็นอันดับต้นของประเทศ อีกทั้งกล้วยยังมีคุณสมบัติเด่นๆคือการทำให้อ่อนชุ่มชื้น บำรุงผิว ทางชุมชนจึงนำคุณประโยชน์เหล่านี้มาเป็นจุดขายของ สครับผิวซึ่งผลิตจากกล้วย และมีต้นทุนในการผลิตต่ำเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ส้มซ่า ดังนั้นชุมชนจึงผลักดันผลิตภัณฑ์ สครับผิวจากกล้วยไปสู่ตลาดเพื่อสร้างการรับรู้ และสร้างมูลค่าเพิ่มจากกล้วยอีกทางหนึ่ง ซึ่งได้รับผลตอบรับเป็นอย่างดี

และจากการสนับสนุนองค์ความรู้ และงบประมาณ ส่งผลให้วิสาหกิจมีความพร้อมที่จะเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านสปา จึงได้มีการเปิดสปาชุมชนที่ชื่อว่า “ส้มซ่าสปา” โดยใช้ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนเป็นหลักในการให้บริการ โดยผู้ให้บริการส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้าน ผู้สูงอายุ และนักศึกษาที่อยู่ในชุมชน ได้ใช้เวลาว่างเว้นจากงานประจำมารวมกลุ่มกันทำงานในสปาชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน ซึ่งสปาชุมชนนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ 2 ที่ห้องความรู้เกี่ยวกับการนวดสปาสมุนไพรธรรมชาติ ที่มีผู้เข้ามาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก โดยศูนย์เรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 7 แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

แหล่งเรียนรู้ที่ 1 : ศึกษาดูงานและเรียนรู้ขั้นตอนการผลิตเครื่องสำอางจากพืชสมุนไพร/การเตรียมสารสกัดพืชสมุนไพร การควบคุมคุณภาพ/ผลิตภัณฑ์สุขภาพความงามและสปา

แหล่งเรียนรู้ที่ 2 : เรียนรู้วิธีการนวดสปาสมุนไพรธรรมชาติ

แหล่งเรียนรู้ที่ 3 : แปลงสาธิตการปลูกพืชสมุนไพร/ป่าครอบครัว

แหล่งเรียนรู้ที่ 4 : ป่าชุมชนตำบลท่าโพธิ์

แหล่งเรียนรู้ที่ 5 : พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลท่าโพธิ์

แหล่งเรียนรู้ที่ 6 : เครื่องปั้นดินเผาตำบลท่าโพธิ์

แหล่งเรียนรู้ที่ 7 : แหล่งเรียนรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตพันธุ์ข้าวบ้านคลองคู

3.2.4 ข้อคิดเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ประธานวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งและมีความสามารถ ส่งผลต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนตำบลท่าโพธิ์ มีการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดความเข้มแข็ง คล่องตัว และสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลการดำเนินงานในภาพรวม ดังนี้

1) การดำเนินงานด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมดำเนินงานในระดับดีมาก พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการจัดบันทึกการเงิน และบัญชี อย่างเป็นระบบ และมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งมีการแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกกลุ่มอย่างชัดเจน

2) การดำเนินงานด้านการวางแผนงานของวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า วิสาหกิจชุมชนยังต้องการการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการวางแผนกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชน ในบางกรณียังขาดความมั่นใจในการดำเนินงานยังคงต้องปรึกษาเจ้าหน้าที่ของ สพภ. อยู่เป็นระยะ

3) การดำเนินงานด้านการตลาด ในภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการติดตามข้อมูลการตลาด และกำหนดช่องทางจำหน่าย

4) การดำเนินงานด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก มีการพัฒนาทักษะความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่ม

ผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดีมาก สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และพึ่งตนเองได้ สมาชิกมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงาน ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สินค้าและบริการได้รับการตอบรับที่ดีจากลูกค้า

3.2.5 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อการพัฒนา

1) ควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจาก สพภ. มีความเชื่อมโยง เกื้อกูลกัน เพื่อส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิตสินค้าและบริการ

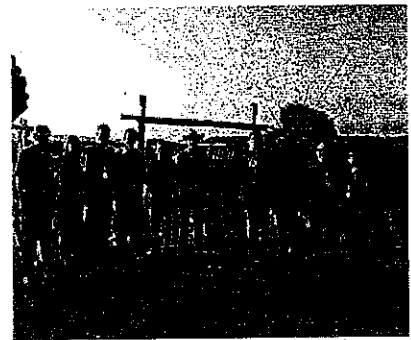
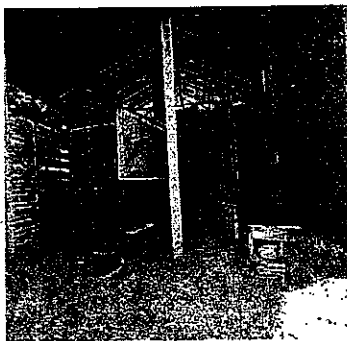
2) ควรสนับสนุนองค์ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนในการวางแผนแนวทางการปรับปรุงพัฒนาสินค้าและบริการ และควรสร้างเครือข่ายในการจัดการสินค้า ซึ่งปัจจุบันเป็นในลักษณะของการผลิตเองขายเองภายในวิสาหกิจชุมชน

ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่สำรวจผู้ประกอบการเลี้ยงกวางในภาคเหนือตอนล่าง
ณ ภักดีฟาร์ม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

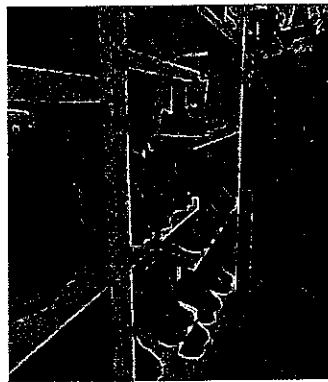
กิจกรรมหารือกับผู้ประกอบการ

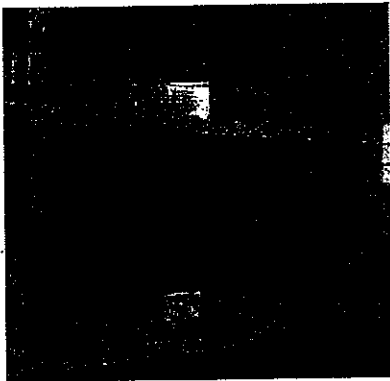
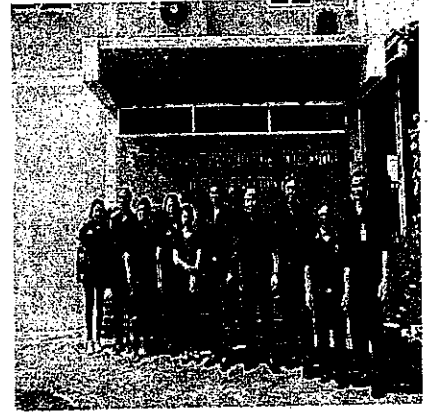
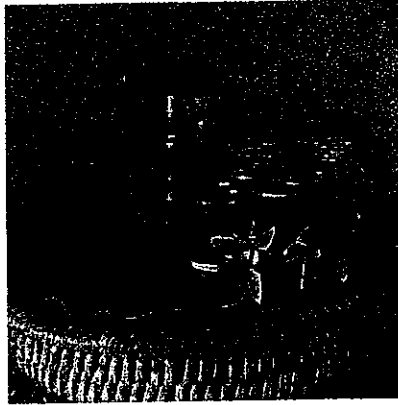
กิจกรรมตรวจเยี่ยมโรงจัดการและเยี่ยมชมฟาร์ม ภักดีฟาร์ม

ผลิตภัณฑ์ของภักดีฟาร์ม

ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่ วิสาห์กิจกรรมชนท่าโพธิ์ บ้านวังสั่มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

รายงานการสังเกตการณ์
การลงพื้นที่สำรวจโครงการประเมินพันธุ์กล้วยเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตเชิงเศรษฐกิจ
ณ สถานีวิจัยปากช่อง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
วันที่ 22 พฤศจิกายน 2559

วัตถุประสงค์การเดินทาง

การลงพื้นที่สำรวจแปลงอนุรักษ์พันธุ์กล้วย ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงานในการเก็บรวบรวมประเมินพันธุ์กล้วยเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตเชิงเศรษฐกิจ

กิจกรรมการเดินทาง

1. ข้อมูลทั่วไป

สถานีวิจัยปากช่อง สถาบันอินทรีจันทร์สถิตย์เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาพืชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำหน้าที่ดำเนินการวิจัยทางด้านพืชสวน ได้แก่ ไม้ผลต่างๆ พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับและพืชสมุนไพร มีพื้นที่ประมาณ 30 ไร่ โดยมีพืชสวนที่มีศักยภาพ เช่น กล้วยพันธุ์ปากช่อง 50 น้อยหน่าพันธุ์ฝ้ายเขียวเกษตร 2 อะโวคาโด มะม่วงพันธุ์ต่างๆ ทั้งพันธุ์ไทย และต่างประเทศ เป็นสถานที่รวบรวมและปรับปรุงพันธุ์พืชสวนอีกหลายชนิด และจำหน่ายกล้วยไม้ที่ถูกต้องตามลักษณะสายพันธุ์ ตลอดจนเป็นที่ศึกษาดูงานของเกษตรกรผู้สนใจในการทำสวน ทั้งในด้านการดูแล บำรุงรักษา และการขยายพันธุ์

โดยสถานีวิจัยปากช่องได้เป็นที่ปรึกษาของสำนักงาน ในการรวบรวมพันธุ์กล้วยต่างๆ ได้แก่ กล้วยเศรษฐกิจ กล้วยปลูก กล้วยป่า และกล้วยประดับ อีกทั้งได้จัดทำแปลงอนุรักษ์พันธุ์กล้วยดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นแหล่งสำรองพันธุ์กรรมกล้วย

2. กิจกรรมการหารือและลงพื้นที่สำรวจแปลงกล้วย

- คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถานีวิจัยปากช่อง ได้ให้ต้อนรับคณะจาก สพท. พร้อมทั้งแนะนำการทำงานของสถานีวิจัยปากช่อง

- หารือ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ เรื่อง การเก็บรักษาพันธุ์กล้วยในลักษณะแปลงปลูก และการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เพื่อการอนุรักษ์สายพันธุ์กล้วย โดยในเบื้องต้นจะมีแปลงอนุรักษ์ที่สถานีวิจัยปากช่อง เป็นแปลงหลัก และจะประสานสวนพฤกษศาสตร์ สวนนงนุช หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่มีงบประมาณและศักยภาพในการดูแลและอนุรักษ์ เพื่อทำเป็นแปลงอนุรักษ์ และสำรองสายพันธุ์กล้วย ในกรณีเกิดโรคระบาด หรือภัยพิบัติรวมทั้งแนวทางในการสนับสนุนงบประมาณในการดูแลรักษาแปลงอนุรักษ์พันธุ์กล้วยเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

- ตัวอย่างการใช้ประโยชน์จากลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสายพันธุ์ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลทางวิชาการ และ ยังส่งผลทำให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากเดิม เช่น

■ กล้วยไข่พระตะบอง ที่อำเภอสังขุม จังหวัดหนองคาย มีความแตกต่างจากกล้วยไข่ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง รสชาติหวานไม่จัดจ้าน สีเนื้อผลสวย ไม่ละ เคี้ยวหนึบมีกลิ่นหอมแบบเฉพาะตัว

■ กล้วยเล็บมือนางที่ชุมพร กล้วยเล็บมือนางของจังหวัดชุมพร มีรสชาติหอม หวาน ร้อยกว่ากล้วยเล็บมือนางที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ เนื่องจากด้วยพันธุ์กล้วย ด้วยสภาพพื้นที่ สภาพภูมิอากาศ แต่เมื่อนำมาปลูกที่สถานีวิจัยปากช่องผลจะตรงไม่จน

■ กล้วยตานีที่สุโขทัย เป็นแหล่งกล้วยตัดใบแหล่งใหญ่ของประเทศ มีพื้นที่ปลูกนับ 10,000 ไร่ โดยใบมีลักษณะสวย มันเงา ขนาดใบยาว กว้างและเหนียว ในอดีตนิยมนำใบกล้วยตานีมา มวนบุหรี่และใช้ทำภาชนะบรรจุอาหาร

- การเพาะพันธุ์และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย ซึ่งการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยมีหลายวิธีดังนี้

1. การเพาะด้วยการออกหน่อของกล้วย
2. การเพาะด้วยเนื้อเยื่อ
3. การเพาะด้วยเมล็ด (ส่วนใหญ่จะเป็นกล้วยป่าที่ต้องขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด)
4. การเก็บ DNA เพื่อการคัดแยกสายพันธุ์ให้ถูกต้อง

- ลงพื้นที่สำรวจแปลงกล้วย ซึ่งในแปลงปลูกจะประกอบด้วยพันธุ์กล้วย 3 ส่วน คือ พันธุ์กล้วยน้ำว้าปากช่อง 50 ซึ่งปลูกโดยใช้การขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ทำให้กล้วยตรงตามลักษณะสายพันธุ์ กล้วยปลูกพันธุ์ต่างๆ เช่น กล้วยน้ำว้า กล้วยหอมเขียว กล้วยนาถ กล้วยเนื้อทอง กล้วยน้ำว้าเงิน และกล้วยปากกล้วยประดับ เป็นสายพันธุ์ที่เหมาะสมแก่การปลูกเป็นแนวกันชน หรือเป็นไม้ประดับ แต่ยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลาย สภาพดิน ก็มีผลต่อการเจริญเติบโต บางพันธุ์ยังต้องศึกษาพฤติกรรมในการเจริญเติบโต จึงต้องเลี้ยงอนุบาลไว้ในโรงเรือนก่อน

3. งบประมาณในการจ้างที่ปรึกษาโครงการเพื่อดำเนินการประเมินพันธุ์กล้วยที่มีศักยภาพ
ในทางเศรษฐกิจ สรุปงบประมาณรวมทั้งสิ้น 12,048,320 บาท

ปีงบประมาณ	เรื่อง	ผู้รับจ้าง	จำนวนเงิน
2554	จ้างที่ปรึกษา เพื่อปฏิบัติงานโครงการจัดทำบัญชีรายการทรัพย์สินชีวภาพ (กล้วยและเฟิน)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	3,000,000
2557	จ้างที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการสร้างลายพิมพ์ดีเอ็นเอกล้วยเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2,450,000
2557	จ้างที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการประเมินพันธุ์กล้วยที่มีศักยภาพในทางเศรษฐกิจ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1,346,200
2558	จ้างที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการสร้างลายพิมพ์ดีเอ็นเอ และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1,789,000
2558	จ้างที่ปรึกษา เพื่อประเมินพันธุ์กล้วยเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตกล้วยเชิงเศรษฐกิจ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1,670,900
2559	จ้างที่ปรึกษา ดำเนินโครงการประเมินพันธุ์กล้วยป่า และกล้วยประดับเพื่อการพัฒนาพันธุ์สู่ระดับเศรษฐกิจ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	792,220
2559	จ้างที่ปรึกษาโครงการสร้างลายพิมพ์ดีเอ็นเอและการอนุรักษ์กล้วยป่าและกล้วยประดับเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ	มหาวิทยาลัยมหิดล	1,000,000

4. ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการลงพื้นที่สำรวจโครงการประเมินพันธุ์กล้วยเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตเชิงเศรษฐกิจและการตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินงานโครงการดังกล่าว มีข้อสังเกตเพื่อการพัฒนา ดังนี้

4.1 จากการสอบถามนักวิชาการซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการ พบว่า

- กล้วยพื้นเมืองที่เป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นบางชนิดอาจจะยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนความคุ้มครอง

- กล้วยพื้นเมืองบางชนิดมีลักษณะเด่นและมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อาจจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้

4.2 จากการลงพื้นที่แปลงปลูกกล้วยพบว่า ผลจากการดำเนินโครงการประเมินพันธุ์กล้วยฯ ดังกล่าวข้างต้น เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการแล้ว ต้นกล้วยในแปลงปลูกจะยืนต้นตายเนื่องจากสถานีวิจัยปากช่อง ไม่มีงบประมาณในการดูแลบำรุงรักษาแปลงปลูกกล้วย ดังกล่าว หากได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดูแลรักษาต่อไป ต้นกล้วยในแปลงปลูกยังคงแตกหน่อและสามารถเพาะขยายพันธุ์แจกจ่ายให้แก่ผู้สนใจ หรือชาวบ้านในชุมชนได้

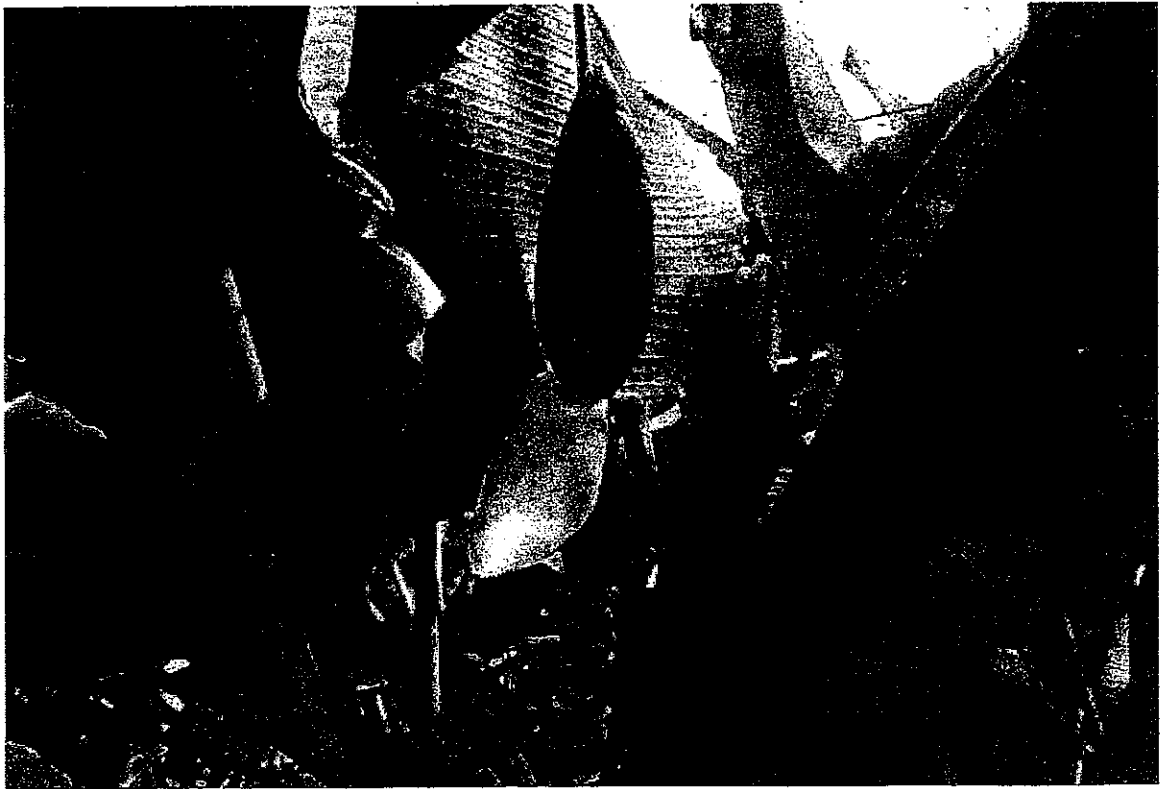
4.3 ในการดำเนินงานของ สพก. หากมีการประสานงานร่วมกันระหว่างกลุ่มงานจะสามารถทำงานร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ เช่น

กลุ่มกิจการพัฒนากลยุทธ์และนวัตกรรม	ดำเนินการประเมินพันธุ์กล้วยเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
กลุ่มกิจการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	ดำเนินการสร้างองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากกล้วยเพื่อสร้างรายได้ให้แก่วิสาหกิจชุมชน
กลุ่มกิจการพัฒนาธุรกิจและการตลาด	ดำเนินการจับคู่ธุรกิจ และส่งเสริมการตลาดให้แก่วิสาหกิจชุมชน
กลุ่มกิจการพัฒนากฎหมายและบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา	ดำเนินการสำรวจตรวจสอบพันธุ์กล้วยเพื่อขึ้นทะเบียนคุ้มครอง

ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่สำรวจแปลงปลูกกล้วยจากโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงาน
ณ สถานีวิจัยปากช่อง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

10

11

12

รายงานการตรวจสอบพื้นที่โครงการตามแผนการตรวจสอบ ครั้งที่ 1

คณะอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผล
พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดกาฬสินธุ์
ระหว่างวันที่ 13 – 14 ตุลาคม 2559

1. รายนามคณะเดินทาง

1.1 นายสุพัฒน์	เอี้ยวฉาย	ประธานอนุกรรมการตรวจสอบ
1.2 นายสิงห์ทอง	ชินวรรังสี	อนุกรรมการตรวจสอบ
1.3 นายณรงค์	งามพริ้ง	อนุกรรมการตรวจสอบ
1.4 นางกอบบุญ	ศรีชัย	อนุกรรมการตรวจสอบ
1.5 นางสาวกัญญณ์ช	ทานจิตต์	เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน
1.6 นางสาวพรพิมล	อินทา	เจ้าหน้าที่ธุรการ

2. วัตถุประสงค์การเดินทาง

- 2.1 เพื่อดำเนินการตามแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ 2560 ของอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผล กิจกรรมงานตรวจสอบพื้นที่โครงการตามแผนของ สพภ. ครั้งที่ 1
- 2.2 เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะในพื้นที่โครงการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1 โครงการ คือ โครงการวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน บ้านโนนแต้ จังหวัดกาฬสินธุ์

3. กิจกรรมการเดินทาง

คณะอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผล นำโดยนายสุพัฒน์ เอี้ยวฉาย พร้อมด้วย นายสิงห์ทอง ชินวรรังสี, นายณรงค์ งามพริ้ง และนางกอบบุญ ศรีชัย อนุกรรมการตรวจสอบได้เดินทางไปตรวจสอบพื้นที่โครงการวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน บ้านโนนแต้ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างวันที่ 13 – 14 ตุลาคม 2559 ดังนี้

3.1 โครงการวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน บ้านโนนแต้ จังหวัดกาฬสินธุ์

คณะเดินทางได้เดินทางไปตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินงาน ณ วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน บ้านโนนแต้ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยร่วมประชุมกับคุณจาดรียาพร วงษา รองประธานกลุ่มฯ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสอบถามข้อมูล ปัญหา อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อการดำเนินการโครงการฯ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.1.1 จุดเริ่มดำเนินการ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน บ้านโนนแต้ หมู่ที่ 10 ตำบลสำราญ อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปสมุนไพรจากภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย มีสมาชิกทั้งหมด 80 คน โดยสมาชิกเป็นผู้ปลูกสมุนไพร 60 คน และอีก 20 คนเป็นสมาชิกที่มีการลงทุนในหุ้นของวิสาหกิจชุมชน และเป็นแรงงานในการผลิตสินค้าแปรรูปสมุนไพร จากภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายประเภทต่างๆ เช่น สมุนไพรแคปซูลหมามู๋, สมุนไพรแคปซูลปลาไหลเผือก, สมุนไพรน้ำมันวุ้น 108 ฯ

โดยกลุ่มสมาชิกผู้ปลูกพืชสมุนไพร ซึ่งมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งพืชสมุนไพรในพื้นที่ป่าชุมชน จำนวน 100 ไร่ โดยการส่งเสริมให้สมาชิกปลูกพืชสมุนไพรตามมาตรฐาน GAP และรับซื้อจากสมาชิก เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน มีการเพาะขยายพันธุ์พืชสมุนไพรเพื่อส่งเสริมสมาชิกร่วมปลูกในชุมชนและพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้ชุมชนมีวัตถุดิบที่ปลอดภัย สามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และมาตรฐาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนในชุมชน

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้มีความร่วมมือกับสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ISMED) ภายใต้โครงการศึกษาเพื่อดำเนินการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน บ้านโนนแต้ ได้รับคัดเลือกให้นำผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนมาพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ได้แก่

1. ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแคปซูล ปลาไหลเผือก
2. ผลิตภัณฑ์สมุนไพร แคปซูลเมล็ดหมามู๋ และ
3. ผลิตภัณฑ์สมุนไพร น้ำมันสมุนไพรวุ้นร้อยแปด

โดยการพัฒนาจากบรรจุดัชนีที่มีความโดดเด่น สวยงาม ภายใต้แบรนด์ PROPIN (โพธิ์ผืน) พร้อมทั้งดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้กระบวนการผลิตสู่วิสาหกิจชุมชนในรูปแบบกิจกรรมยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้และทักษะในการนำทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ

3.1.2 ผลดำเนินการ

สพภ. ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนฯ แห่งนี้ โดยการสนับสนุนและให้องค์ความรู้ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการสร้างเครือข่าย รวมทั้งการยกระดับมาตรฐานในการผลิตให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และมีศักยภาพด้านการตลาด โดย สพภ. ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในด้านขององค์ความรู้ และเงินสนับสนุนในการปรับปรุงโรงเรือนผลิตยาสมุนไพรเพื่อสู่การรับรองมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาบรรจุดัชนีผลิตภัณฑ์มะรุ่ม สมุนไพรปลาไหลเผือก สมุนไพรไทยตรีผลา (มะขามป้อม สมอไทย สมอพิเภก), ผลิตภัณฑ์เมล็ดหมามู๋แคปซูล และน้ำมันสมุนไพรวุ้นร้อยแปด รวมถึงการพัฒนาบรรจุดัชนีในรูปแบบใหม่ที่มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์ มีความโดดเด่นตรงตามความต้องการของลูกค้า

เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ รวมถึงการสนับสนุนให้ชุมชนปลูกพืชสมุนไพรปลอดสารพิษ ไว้สำหรับเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ โดยมีแปลงต้นแบบจำนวน 3 ไร่ภายในศูนย์เรียนรู้ ซึ่งชุมชนมีเป้าหมายที่จะทำวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านให้เป็นชุมชนที่มีสมุนไพรนานาชนิดและครบวงจรของสมุนไพร และต้องการให้มีธนาคารต้นไม้ เพื่อเพราะพันธุ์พันธุ์พันธุ์ไม้ จำหน่ายต้นกล้าในราคาถูก และ อาจจะทำการแจกให้ชุมชนกับชาวบ้านที่มีคุณทรัพย์น้อยแต่อยากปลูกพืชสมุนไพร ซึ่งชุมชนก็จะได้ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นอีกด้วยถ้าชุมชนสามารถทำธนาคารต้นไม้สำเร็จ

และในปี 2558 สพก. ได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านผลิตภัณฑ์บำรุงร่างกายและแปรรูปสมุนไพร เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านสมุนไพรให้แก่นักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไป ที่สนใจเข้ามาศึกษาหาความรู้ ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ดังกล่าว เพื่อเป็นการเผยแพร่สรรพคุณสมุนไพรไทย และเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์พืชพันธุ์สมุนไพรไทยให้ยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย 9 ฐานเรียนรู้ และที่เป็นจุดเด่นที่ได้รับความสนใจจากผู้เข้าชมศูนย์การเรียนรู้ฯ คือ ฐานโรงเรือนห่ออบสมุนไพร โดยมีผู้เข้าใช้บริการเป็นจำนวนมาก บุคคลที่จะเข้าใช้บริการมีตั้งแต่วัยรุ่น วัยทำงาน คุณแม่หลังคลอด ซึ่งการเข้าโรงเรือนอบสมุนไพรดังกล่าวจะช่วยให้เลือดไหลเวียนได้ดี และช่วยผ่อนคลาย ทำให้สบายตัวหลังจากใช้บริการแล้ว รวมถึงฐานโรงเรือนอบสมุนไพรพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากกระทรวงพลังงาน ภายใต้คำแนะนำจาก สพก. ในการเขียนโครงการของงบประมาณ ซึ่งกระทรวงพลังงานได้เร่งเห็นความต้องการในการใช้ประโยชน์ และก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนจึงได้จัดตั้งโรงเรือนอบสมุนไพรพลังงานแสงอาทิตย์ ให้กับชุมชนบ้านโนนแต่ ซึ่งโรงเรือนอบสมุนไพรพลังงานแสงอาทิตย์ ยังสามารถเก็บความร้อนได้ถึง 70 – 80 องศาเซลเซียส ทำให้สมุนไพรของบ้านโนนแต่เก็บไว้ได้นานเพราะใช้อุณหภูมิที่ตากที่เหมาะสม และยังสามารถเก็บสมุนไพรได้ถึง 40 ชนิด เช่น สมอไทย, เมล็ดหมามุ่ย, ตรีผลา, มะขามป้อม และฟ้าทลายโจร เป็นต้น

ภายหลังจากที่วิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมกับ สพก. แล้ว ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการพัฒนาสมาชิกในชุมชนได้รับองค์ความรู้เพิ่มขึ้น ผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดมากขึ้น ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนเกิดรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 63,000.- บาทต่อเดือน ส่งผลให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีรายได้ คุณภาพชีวิตดีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4. ความเห็นและข้อเสนอแนะของอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผล

4.1 ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนเป็นประเภทอาหารและยา ดังนั้นผลิตภัณฑ์ควรจะมีการผลิตที่ได้มาตรฐาน GMP, มาตรฐานจากองค์การอาหารและยา (อ.ย.) หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตัวผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้บริโภค

คณะอนุกรรมการฯ ได้ให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนในการดำเนินการขอมาตรฐานดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากระบบสุขภาพและสุขลักษณะของสถานที่ตั้ง และอาคารในการผลิต ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน จึงขอให้ สพก. ให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนในการเขียนโครงการ คำนวณงบประมาณในการพัฒนาและปรับแก้โรงผลิตให้ได้มาตรฐาน GMP โดยกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อให้

วิสาหกิจชุมชนดำเนินการของงบประมาณไปยังหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน เช่นสำนักงานพัฒนาชุมชน, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

4.2 ในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน ควรแนะนำให้วิสาหกิจชุมชน ประสานงาน หรือขอความร่วมมือกับสำนักงานเกษตรจังหวัด, สำนักงานพัฒนาชุมชน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ ในการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในวิสาหกิจชุมชน รวมถึงประสานขอความร่วมมือในการพาคณะมาศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้ฯ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ภายในวิสาหกิจชุมชน

4.3 โรงเรือนห่ออบสมุนไพร การแพทย์แผนโบราณของไทย ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการอบสมุนไพรไว้มากมาย โดยเฉพาะสตรีที่คลอดบุตรใหม่ ๆ และจากการสอบถามสมาชิกมีผู้ใช้บริการโรงเรือนอบสมุนไพรเป็นจำนวนมาก และวิสาหกิจชุมชนไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายใด ๆ จากการผู้เข้าใช้บริการโรงเรือนสำหรับอบสมุนไพรดังกล่าว ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนฯ หารายได้รายจ่ายในด้านบุคลากร วัสดุสำหรับอบ และค่าเชื้อเพลิง เพิ่มขึ้น

คณะอนุกรรมการฯ ได้ให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการเรียกเก็บค่าบริการผู้เข้าใช้โรงเรือนอบสมุนไพร เพราะทางวิสาหกิจชุมชนต้องรับภาระในการจ่ายค่าแรงงานให้กับสมาชิกชุมชนที่มาทำงานในส่วนของโรงเรือนอบสมุนไพร วันละ 200-250 คน/วัน และยังมีค่าใช้จ่ายในส่วนอื่น เช่น ค่าเชื้อเพลิง ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา เป็นต้น ดังนั้นวิสาหกิจควรมีการคิดค่าบริการผู้เข้าใช้โรงเรือนอบสมุนไพร โดยอาจจะตั้งกล่องรับค่าบริการแล้วแต่ความสมัครใจ หรือคิดค่าบริการเป็นรายครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และตามความเหมาะสม

กัญญณัช ทานจิตต์
เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน
ผู้จัดบันทึกรายงานการเดินทาง